

Zengezur ve Aras Koridoru Üzerine Güncel Bir Çözümleme

A Current Analysis On Zengezur and the Aras Corridor

Ahmet ÖZDEMİR* Kadir ŞAHİN**

Makale Geliş Tarihi / Received : 07/10/2025
Makale Kabul Tarihi / Accepted : 09/06/2026

ÖZET

Bu çalışmanın temel sorusu “Zengezur koridorunun açılmasına ilişkin hangi adımlar atılmış ve bu koridorun ABD kontrolünde olmasının bölgesel ve küresel yansımaları nasıl olmuştur?” biçiminde formüle edilmiştir. Çalışmanın amacı Zengezur koridorunun faaliyete girmesine dönük yaşanan son gelişmeleri ortaya koymaktır. Ayrıca İran’ın öne sürdüğü Aras koridorunu incelemektir. 2020 Karabağ Savaşı’ndan bu yana Zengezur koridorunun açılmasına dair çabalar sürerken nihai neticeye Ağustos 2025’te ABD’nin önderliğinde varılmış ve Azerbaycan ile Ermenistan Washington’da bir antlaşma imzalamıştır. Zengezur koridorunun işletilmesi 99 seneliğine Amerika’ya verilmiştir. Çalışmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak “H1: ABD’nin Zengezur koridorundaki etkisi sadece ekonomik bir girişim değil aynı zamanda Çin’in Kuşak ve Yol Girişimini kontrol altında tutmaya, Rusya’nın Güney Kafkasya’daki tekelini sona erdirmeye ve İran’ın bölgesel manevra alanını kısıtlamaya yönelik stratejik bir hamle olmuş ve Amerika’ya bölgede kalıcı bir dayanak teşkil etmiştir”. “H2: Zengezur koridoru antlaşmasının arka planında Azerbaycan’ın stratejik ortağı İsrail ve ABD’deki etkili Yahudi lobbiesin güçlü varlığı etkili olmuş ve Azerbaycan-Ermenistan-Türkiye-Suriye-İsrail hattında Kafkaslardan Doğu Akdeniz’e dek yeni bir jeopolitik eksen oluşmuştur” hipotezleri doğrulanmıştır.

Anahtar Kavramlar: Zengezur Koridoru, Aras Koridoru, Ermenistan, Azerbaycan, İran.

ABSTRACT

The main question of this study is formulated as follows: What steps have been taken regarding the opening of the Zangezur Corridor and what have been the regional and global implications of the corridor being under US control? The aim of the study is to reveal the latest developments regarding the opening of the Zangezur Corridor. It also examines the Aras Corridor proposed by Iran. While efforts to open the Zangezur Corridor have continued since the 2020 Karabakh War, the final outcome was reached in August 2025 under US leadership with Azerbaijan and Armenia signing an agreement in Washington. The operation of the Zangezur Corridor has been granted to the US for 99 years. Qualitative data analysis was used in the study. Consequently “H1: The US’s influence over the Zangezur Corridor is not only an economic initiative but also a strategic move aimed at controlling China’s Belt and Road Initiative, ending Russia’s monopoly in the South Caucasus and limiting Iran’s regional maneuvering space, thereby providing the US with a permanent foothold in the region”. “H2: The hypotheses that the strong presence of Azerbaijan’s strategic partner Israel and the influential Jewish lobby in the US played a role in the background of the Zangezur Corridor agreement and that a new geopolitical axis has emerged from the Caucasus to the Eastern Mediterranean along the Azerbaijan-Armenia-Turkey-Syria-Israel line” have been confirmed.

Keywords: Zangezur Corridor, Aras Corridor, Armenia, Azerbaijan, Iran.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): Özdemir, A. ve Şahin, K. (2026). Zengezur ve Aras Koridoru Üzerine Güncel Bir Çözümleme, *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 12 (1), 45-62. <https://doi.org/10.5281/zenodo.21025590>.

* Bilim Uzmanı. Bağımsız Araştırmacı, ahmetozdemir2@trakya.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-3364-9805

** Bilim Uzmanı. Bağımsız Araştırmacı, kadirsahindw@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-6848-2152

GİRİŞ

Zengezur koridoru, Azerbaycan'dan Ermenistan'ın Syunik bölgesinden geçerek Nahcivan Özerk Cumhuriyeti'ne uzanan 43 kilometrelik bir yol olup, koridor bölgesel ve küresel güç dengelerinin, enerji politikalarının ve stratejilerin tam ortasında kalmıştır.

Bu çalışmanın temel sorusu “Zengezur koridorunun açılmasına ilişkin hangi adımlar atılmış ve koridorun ABD kontrolünde olmasının bölgesel ve küresel yansımaları nasıl olmuştur?” biçiminde formüle edilmiştir. Diğer bir soru da “İran ve Aras koridoru, Trump Uluslararası Barış ve Refah Rotası'ndan Trump Route for International Peace and Prosperity (TRIPP) nasıl etkilenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışma, Zengezur koridorunun faaliyete girmesine dönük son gelişmeleri ortaya koymayı ve İran'ın öne sürdüğü Aras koridorunu incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada şu hipotezler sınanmıştır:

H1: ABD'nin Zengezur koridoru üzerindeki etkisi sadece ekonomik bir girişim değil aynı zamanda Çin'in Kuşak ve Yol Girişimini kontrol altında tutmaya, Rusya'nın Güney Kafkasya'daki tekeline sona erdirmeye ve İran'ın bölgesel manevra alanını kısıtlamaya yönelik stratejik bir hamle olmuş ve Amerika'ya bölgede kalıcı bir dayanak teşkil etmiştir.

H2: Zengezur koridoru anlaşmasının arka planında Azerbaycan'ın stratejik ortağı İsrail ve ABD'deki etkili Yahudi lobisinin güçlü varlığı etkili olmuş ve Azerbaycan-Ermenistan-Türkiye-Suriye-İsrail hattında Kafkaslardan Doğu Akdeniz'e dek yeni bir jeopolitik eksen oluşmuştur.

Hipotezlerin sınanması için aşağıdaki yol haritası izlenmiştir: İlk olarak, Zengezur koridorunun açılmasına yönelik adımlar araştırılmıştır. Ardından, Aras koridoru mercek altına alınmıştır. Sonuç kısmında ulaşılan bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada araştırma kapsamına giren yazılı kaynaklar incelenmiş ve nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda makalelerden, araştırma merkezlerinden ve çevrim içi haber sitelerinden yararlanılmıştır.

Türkçe ve İngilizce yazında Zengezur koridoruna ilişkin Piotr Gawliczek ve Khayal Iskandarov'un kaleme aldığı “The Zangezur Corridor as part of the Global Transport Route (against the backdrop of power games in the South Caucasus region)” başlıklı makalede Kuzey-Güney ve Doğu-Batı ulaşım yollarının kesişme noktasında yer alan Azerbaycan'ın günümüzde önemli bir ulaşım ve lojistik merkezi olarak kabul edildiği, bu alanda Avrupa Birliği ülkeleriyle başarılı bir işbirliği yürütüldüğü ve Azerbaycan topraklarından geçen Doğu-Batı ve Kuzey-Güney uluslararası ulaşım yollarının mesafe ve süre açısından kargo taşımacılığı için oldukça elverişli olduğu ifade edilmiştir (Gawliczek ve Iskandarov, s. 36).

Kerem Karabulut, Buket Aydın ve Dursun Engin Karabulut'un kaleme aldığı “Zengezur Koridoru ve Kars-Iğdır-Nahcivan Demiryolunun Sosyo-Ekonomik Etkileri” başlıklı eserde Rusya'nın araya girmesi ile Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki savaşın sonlandığı bildirilmiştir. Alınan karar üzerine Azerbaycan ile Nahcivan'ı birbirine bağlayan Zengezur koridorunun açılması, koridordaki ulaşımın güvenliğini Ermenistan'ın garanti etmesi ve Rus istihbarat birimlerinin kontrolü

sağlayacağı dile getirilmiştir. Öte yandan bu konunun imzalı bir antlaşma metni ile tam olarak netleştirilemediği belirtilmiştir (Karabulut vd. 2024, s. 157).

Elaheh Koolaee ve Ahmad Rashidi'nin kaleme aldığı "The Zangezur Corridor and Threats to The Interests of The Islamic Republic of Iran in the South Caucasus" başlıklı makalesinde İkinci Dağlık Karabağ Savaşı akabinde Zengezur koridorunun inşası konusunun gündeme gelmesinin İran'ın siyasi ve sivil çevrelerinde bir kısım endişelere yol açtığı, bu endişelerin temelinde Tahran'ın stratejik çıkarlarının ihlal edildiği ve bölgedeki nüfuzunun zayıfladığı yönünde görüşler yatmakta olduğu dile getirilmiştir (Koolaee ve Rashidi, 2024, s. 3).

1. ZENGEZUR KORİDORU

Zengezur, Güneybatı Azerbaycan toprakları ile Ermenistan'ın güneydoğusunu kapsayan Kafan, Mehri, Gorus, Karakilise, Zengilan ve Kubadlı gibi bölgelerden oluşmaktadır. Zengezur adının, bu topraklarda yaşamış ve yiğitlikleriyle tanınan Türk kabilesi "Zengi"den geldiği bilinmektedir (İnaç ve Teryaki, s. 25). Zengezur koridoru, yüz yıl önce Mustafa Kemal Atatürk'ün "Türk Kapısı", Kâzım Karabekir Paşa'nın "Şark Kapısı" dediği haliyle (Trtavaz, 2025) Azerbaycan'dan Ermenistan'ın Syunik bölgesinden geçerek Nahcivan Özerk Cumhuriyeti'ne uzanan 43 kilometrelik bir yoldur (Umarova, 2024). Azerbaycan ile Ermenistan arasında yapılan İkinci Dağlık Karabağ Savaşı sonucunda imzalanan anlaşmaya istinaden taraflar arasında Nahcivan Özerk Cumhuriyeti'ni Azerbaycan'ın batı bölgelerine bağlayan yeni ulaşım yollarının inşası sağlanacaktır (SDE, 2020) denilmiş ve 15 Haziran 2021'de Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan Şuşa Beyannamesi, Zengezur koridorunun anıldığı ilk uluslararası belge özelliği taşımıştır (Gelir ve Saygılı, 2024, s. 2072). Günümüze kadar Zengezur'un açılmasını zorlaştıran unsurlar olarak: Ermenistan'ın Sovyet döneminden kalma demir yolu hattını yenilemek için adım atmaması, Çin'in ticaret yolunu etkisizleştirmeyi hedefleyen Hindistan'ın Ermenistan'la kurmuş olduğu ilişki ve Türkiye'nin Türk dünyasıyla bağlantısını koparma ve bölgedeki nüfuzunu azaltmak için Fransa'nın sergilediği tutum öne çıkmıştır. Koridor yalnızca Azerbaycan'ın iç ulaşımı için değil Çin'den Orta Asya-Azerbaycan-Türkiye güzergâhı ile Avrupa'ya uzanacak Orta koridor için de hayati önem taşımıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı sebebiyle Kuzey koridoru; Orta Doğu'daki gelişmeler nedeniyle de Güney koridor güzergâhlarının riskli duruma gelmiş olması, Orta koridoru daha da önemli hale getirmiştir. Azerbaycan'ın öncelikli tercihi Zengezur koridorunun açılması yönünde olmuş Türkiye, İran kontrolündeki Aras koridoru yerine Zengezur koridorunun işler hale getirilmesini istemiştir. ABD'de Aras koridoruna karşı çıkmıştır (Türkiye, 2024). 2023'te Kuzey koridorda ticaret oranı yüzde elli düşmüş; Orta koridorda ise aynı yıl yüzde seksen dokuz yükselmiş 2024'te de yüzde yetmiş artmıştır (Nurlu, 2025).

Harita 1. Kuzey Koridoru-Orta Koridor-Güney Koridoru

Kaynak: Günaydın, C. (2020, Mart 9). Kuşak-Yol Orta Koridoru İpek Yoluna Can Suyu Verecektir, Sahipkiran Stratejik Araştırma Merkezi, Erişim Tarihi: 01.04.2026, <https://www.sahipkiran.org.tr/kusak-yol-orta-koridoru/>

Zengezur koridoru küresel güç dengelerinin enerji politikalarının ve bölgesel stratejilerin tam ortasında yer almıştır. Koridorun biçimlenmesinde Amerika'nın İran'ı çevreleme stratejisinin izleri görülmüştür. 2020 Karabağ Savaşı'ndan sonra ve bilhassa 2022-2023'te Azerbaycan'ın Karabağ'da yürüttüğü operasyonlarda Rusya'nın etkisiz kalması Ermenistan'da hayal kırıklığına yol açmıştır. Erivan, güvenlik bakımından Moskova'ya eskisi kadar bağlı kalmamış, Tahran ile köprüleri atmadan denge siyaseti izleyerek AB ve ABD ile hızla yakınlaşmıştır (Kepekçi , 2025). İran, İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nda açıkça Ermenistan'ın tarafında yer almıştır. Zengezur koridorunun Türk dünyasında sınırları kaldırması Tahran için bir ulusal güvenlik sorunu haline gelmiştir (Memmedov ve Hasanoğlu, 2023, s. 340-341).

Zengezur koridorunun şimdiye kadar hayata geçmemesinin temel sebeplerinden biri Ermenistan'ın koridorun denetiminin kendi egemenliğinde olmasında ısrar etmesi ve Azerbaycan'ın koridorun her zaman açık kalacağına ilişkin garantiler istemesi olmuştur. Donald Trump yönetimi Güney Kafkasya'ya özel ilgi duymuş hem Rusya'nın bölgeden uzaklaşmasını hem de Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesine engel olma gayesini gütmüştür. Moskova ve Pekin'in Tiflis ile yakın ilişkileri Washington'u rahatsız etmiş ve Zengezur koridoru ile bölgede Rusya'yı sıkıştırmaya, Ermenistan'a destek vermeye ve Çin'in rotasını sekteye uğratmaya çalışmıştır. İran'a daha yakın konumlanarak stratejik bir adım atmıştır. Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova, Trump'ın koridor projesinin bir aldatmaca olduğunu ve bölgedeki güvenlik mekanizmalarına zarar verebileceğini vurgulamıştır. Rusya, bölgede son kalesi olarak gördüğü Ermenistan'dan çıkmayı aklına bile getirmemiştir (Sadık, 2025). Ermenistan, Rusya'nın nüfuzundan çıkma yolunda adımlar atmışken Başbakan Nikol Paşinyan, ABD ve Avrupa ile ilişkileri geliştirmeye çabalamış aynı

zamanda Azerbaycan ve Türkiye ile ortak bir gelecek inşa edeceği mesajını vermiştir (Diş, 2025). 2020 senesinden beri gündemde olan söz konusu koridor ile alakalı en büyük ilerleme 8 Ağustos 2025 tarihinde ABD’de kaydedilmiştir. Trump, İlham Aliyev ve Paşinyan’ı Beyaz Saray’da ağırlamış ve iki lider bir anlaşma imzalamıştır. Anlaşma gereğince TRIPP olarak isimlendirilen Zengezur koridorunun işletilmesi 99 seneliğine Amerika’ya verilmiştir (BBC, 2025). ABD’nin burada 1000 kişiye kadar özel kuvvetler bulundurabileceği ve transit geçişten elde edilen kazancın yüzde kırkı ABD’li şirketlere yüzde otuzu Ermenistan’a diğer yüzde otuzunun da Azerbaycan’ın olacağı kararlaştırılmıştır (Nalçacı, 2025). Yeni anlaşma Rusya’nın arabuluculuğunda yapılan görüşmelerde öngörülen koridor planından farklılıklar içermiştir. Örneğin 2020’de Zengezur koridoru önerisi büyük ölçüde Ermenistan denetimi dışında iken yeni anlaşma da Ermenistan’ın egemenliğine vurgu yapılmıştır. 2020’de koridorun güvenliğinin Rusya Federal Güvenlik Servisi’ne bağlı sınır birlikleri tarafından sağlanması planlanmışken şimdiye söz konusu görevin Ermeni güçlerinde olması kararlaştırılmıştır. Ayrıca önceki anlaşmada koridorun işletilmesi planları Azerbaycan / Türkiye / Rusya eksenindeyken şimdi bu iş ABD liderliğinde konsorsiyuma verilmiştir (Uren, 2025).

Trump, Washington’un Erivan ile 99 senelik bir anlaşma imzaladığını, anlaşmanın 99 yıl daha uzatılacağını ve ABD’li şirketlerin çok para harcayacağını açıklamıştır. Aliyev, “Başkan Trump ve ekibi olmasaydı şu anda Ermenistan ve Azerbaycan savaşmaya devam ediyor olurdu” diye konuşmuştur. Bundan sonraki süreçte Erivan ile Bakü’nün azim ve cesaretle birbirini affetme ve anlaşma yoluna gidebileceğini ifade etmiştir. Paşinyan da “Barışı egemenliğimize zarar vermeden sağlayabileceğimize inanıyoruz. Yatırımları ve bölgedeki bağlantıları geliştirmek için ABD’nin liderliği çok faydalı olacaktır” demiştir (BBC, 2025).

Washington’un koridor üzerindeki etkisi sadece ekonomik bir girişim değil aynı zamanda Çin’in Kuşak ve Yol Girişimini kontrol altında tutmaya, Rusya’nın Güney Kafkasya’daki tekeline sona erdirmeye ve İran’ın bölgesel manevra alanını kısıtlamaya yönelik stratejik bir hamle olmuş, ABD’ye bölgede kalıcı bir dayanak teşkil etmiştir. Amerika, rakiplerini saf dışı ederek Avrasya satranç tahtasında nüfuz elde etmeyi hesaplamıştır. Ukrayna Savaşıyla dikkati dağılan Rusya’nın bölgesel nüfuzu azalmış ve tarihi üstünlüğü sarsılmıştır. İran ise birçok cephede ABD baskısı altına girmiş ve koridor Tahran’ın izolasyonunu daha da derinleştirmiştir (Researchcentre, 2025). Rusya, Washington’da düzenlenen ABD-Ermenistan-Azerbaycan zirvesini desteklediğini duyurmuştur (Winston, 2025).

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Zengezur koridorunun açılmasından tüm bölgenin kazançlı çıkacağını dile getirmiştir. 2. Karabağ Savaşı’ndan sonra ülkesinin askeri üstünlüğüne rağmen Zengezur hattını zorla almadıklarının altını çizmiş bu bağlamda beş yıldır müzakere ettiklerini ifade etmiştir. Trump’ın süreçte aracılık yaptığını, Bakü’nün talebinin güzergâhta güvenliğin sağlanması olduğunu, bu kaygının anlayışla karşılandığını ve TRIPP projesinin ortaya atıldığını dile getirmiştir. Projeye ABD’li yatırımcıların da katılabileceğini ve kendileri için kimin inşa edeceğinin değil yolun yapılmasının ve güvence altına alınmasının önemli olduğunu bildirmiştir. Orta koridorun Asya’yı Hazar üzerinden Gürcistan ve Türkiye aracılığı ile Avrupa’ya bağladığını Zengezur koridorunun bir alternatif yaratacağını, hattın açıldığında Ermenistan’ında transit gelir elde

edeceğini vurgulamıştır. Aliyev, Erivan'ın koridoru açmadığı beş sene boyunca İran ile Aras koridoru üzerinde çalıştıklarını yeni yol ve köprü yatırımlarına başladıklarını kaydetmiştir. Zengezur'un Kuzey-Güney hattına da katkı sağlayacağını Rusya'dan Azerbaycan üzerinden İran'a iki ayrı ulaştırma hattının oluşacağını kaydetmiştir (Rehimov, 2025).

Azerbaycan için koridor stratejik bir zorunluluk olmuş Nahcivan'a doğrudan kara bağlantısı sunmuş, Türkiye ve Türk dünyası ile bağları güçlendirmiştir. Ermenistan ise Azerbaycan ve Türkiye ile kapalı sınırlarda izole kalmak yerine Basra Körfezi, Karadeniz ve Avrasya koridorlarını birbirine bağlayan ticaret ağlarına uyum sağlamak için koridoru kullanma imkânına kavuşmuştur (Guliyev, 2025). İsrail'in temel stratejik çıkarı kendi ulusal güvenlik endişeleriyle uyumlu olarak Azerbaycan ile stratejik iş birliğini sürdürmek ve koridorun kurulmasını desteklemek olmuştur. İsrail, Rus nüfuzunun azaldığı Ermenistan'ın İran'ın nüfuz alanına girmesini ve Tahran'ın Tel Aviv ile savaşında kullanılacak bir başka vekil ülke haline gelmesini istememiştir. Bu bağlamda İsrail, Ermenistan'ın Rusya ile eski ittifakını terk ederek Batı'ya yönelme çabalarını desteklemiştir. Moskova ve Tahran arasındaki yakınlaşma göz önüne alındığında Ermenistan ve Rusya arasındaki stratejik ittifaka dönülmesi Tel Aviv açısından istenmeyen bir durum olmuştur (Vaisman, 2025).

Antlaşmayla Bakü ve Erivan, çatışmaların durdurulmasını, ticari ve diplomatik ilişkilerin başlatılmasını ve iki devletin birbirinin toprak bütünlüğüne saygı duymasını taahhüt etmiştir. Antlaşmaya istinaden tüm adımların Ermenistan'ın yasalarına göre yönetilmesi, Amerika'nın ise sadece finansal yatırım kısmında ön planda tutulması planlanmıştır. Yapının yönetiminin Washington-Erivan ortaklığında gerçekleşmesi kararlaştırılmıştır. ABD altyapı çalışmalarıyla alakalı hususları ilgili şirketlere devretme hakkı yanı sıra demiryolu ve karayolu altyapısını da finanse etme hakkına haiz olmuştur. Washington, güzergâh üzerinde güvenlik gayesiyle asker konuşlandırmayacağını dillendirmiş olsa da İran, tersine Amerika'nın asker bulunduracağını iddia etmiştir. ABD ticari geçişin güvenliğinden sorumlu olacağını güzergâh üstünde olası bir suçun işlenmesi durumunda Ermenistan yasalarının lüzumlu hukuki işlemlerin uygulanacağı kaydedilmiştir. Antlaşma sonrasında Azerbaycan'a yönelik otuz üç senedir bilhassa savunma alanındaki kısıtlamalar kaldırılmıştır. TRIPP projesi otoyoldan demiryollarına enerji hatlarından fiber optik altyapıya dek geniş bir yelpazede iş birliğini kapsadığından Washington'un Hazar bölgesindeki enerji kaynaklarına olan ilgisini de ortaya koymuştur. Antlaşma bölgede Rusya, İran, Çin ve AB'nin etkisini azaltmıştır (Bozkuş, 2025). Lakin Avrupa, Rus enerjisine bağımlılığı azaltma arayışında olduğundan Azerbaycan ve Türkiye'nin doğrudan kara bağlantısı, Avrupa enerji tedarik zincirindeki rollerini güçlendirmiştir. Tahminler ABD gözetimindeki koridor operasyonları ile AB şirketlerinin enerji ithalat maliyetlerini yüzde on-on beş oranında azaltabileceğini göstermiştir (Eureporter, 2025).

Harita 2. Zengezur Koridoru

Kaynak: Ekonomigazetesi, (2023, 9 Kasım). “Zengezur Koridoru ile Orta Asya’nın Hammadde Stokları Türkiye’ye Akacak”, <https://www.ekonomigazetesi.com/sector-haberleri/lojistik/zengezur-koridoru-ile-orta-asyanin-hammadde-stoklari-turkiyeye-akacak-23802/>, (Erişim Tarihi: 05.08.2025).

İran dini lideri Ayetullah Ali Hamaney’in Danışmanı Ali Ekber Velayeti anlaşılmaya tepki göstermiş “Güney Kafkasya, Trump’ın kiralayabileceği sahipsiz bir yer değil. Bu geçit, onun mülkü değil, paralı askerleri için bir mezarlık olacaktır” diye seslenmiştir. Zengezur koridorunun inşasının İran’ın sınırlarında değişikliklere neden olacağını ve ülkesinin kuzey ve kuzeybatısındaki kara bağlantısını Türkiye’ye bağımlı duruma getireceğini ifade etmiştir. Projenin hayata geçmesi halinde Güney Kafkasya’nın güvenliğinin tehlikeye gireceğini iddia etmiştir. Stratejik bakımdan Rusya’nın da Zengezur koridoruna karşı olduğunu belirtmiş ve Moskova’nın Tahran’ın yanında olsun ya da olmasın ülkesinin, bölgenin güvenliği için adım atacağını, Washington’un desteklediği koridoru engelleyeceğini kaydetmiştir (haberler, 2025). İran Devrim Muhafızları Siyasi Komutan Yardımcısı Yadollah Cavani, Cumhurbaşkanı Aliyev ve Paşinyan’ı ABD, Birleşik Krallık ve NATO’yu Güney Kafkasya’ya davet etmekle ve böylelikle bölgesel kalması gereken bir durumu uluslararasılaştırmakla suçlamıştır. Bu hareketin yalnızca İran ve Rusya’nın değil aynı zamanda Çin ve Hindistan’ında çıkarlarını baltaladığını savunmuştur (Toğa, 2025). Zengezur koridorunun açılması İran ile Ermenistan arasındaki kara sınırı bağlantısını kesmesi ve İran’ın bölgesel güç olma iddiasına zarar vermesi nedeniyle İran, Zengezur koridoruna sıcak bakmamıştır (Dumlu ve Şahin, 2024, s. 181). Koridor Tahran’ı Tiflis, Karadeniz ve Moskova’ya doğru genişleme fırsatlarından mahrum bırakmıştır (Caner, 2025).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Paşinyan’ı Azerbaycan ile imzaladıkları mutabakattan dolayı tebrik etmiştir. “Ermenistan Başbakanı Sayın Paşinyan’la görüştük. Barış ortamının tesisi ile

birlikte bölgemizde kara ve demir yollarının ihyası, sınır kapılarının açılması ve ticaretin serbest akışının mümkün hale gelecek olması bölgedeki tüm ülkelerin menfaatine olacaktır” diye konuşmuştur. Öte yandan Doğan Aydal, söz konusu projenin Türkiye, İran, Türkistan coğrafyası, Rusya ve Çin aleyhine birçok neticeyi beraberinde getireceğini ve proje ile Amerika’nın Kafkasya’da fiilen toprak kazandığını, gerektiğinde o noktadan İran’a orta menzilli füzelerle vurabilecek imkâna eriştiğine dikkat çekmiştir. Ayrıca Tahran-Moskova ticaret hattını tıkayarak Rusya-Hindistan, Rusya-Pakistan ticaretini de olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. ABD’nin bölgede yaşayan Azeri kökenli İran vatandaşlarını, Kürtleri ve Talişleri kısırtma niyeti taşıyabileceğinin de altını çizmiştir (Odatv, 2025). İran nüfuzunun yaklaşık yüzde on altısının etnik olarak Azerbaycanlı olduğu göz önüne alındığında özerklik talebi ve ayrılıkçı hareketlerin tetiklenmesinin önüne geçilmesi adına Tahran, Erivan ile bağlarını güçlendirerek bölgesel ticaret ve lojistikteki nüfuzunu sürdürecektir alternatif geçiş yollarını savunarak projeyi aktif olarak dengelemeye çalışmıştır (Aguar, 2025).

İran, Zengezur koridorunun Ermenistan ile stratejik sınırını ortadan kaldıracığını ve kendisini jeopolitik olarak kuşatacağını ileri sürmüştür. Azerbaycan ise iki proje (Zengezur-Aras) arasında tercih yapma ve her iki projeyi diplomatik pazarlık yapma imkânına sahip olmuştur (Yenişafak, 2025). Zengezur koridorunun anlaşmasının arka planında Azerbaycan’ın stratejik ortağı İsrail ve ABD’deki etkili Yahudi lobisinin güçlü varlığı söz konusu olup Azerbaycan-Ermenistan-Türkiye-Suriye-İsrail hattında Kafkaslardan Doğu Akdeniz’e dek yeni bir jeopolitik eksen oluşturulmuştur. Yalnızca ticaret ve enerji değil savunma, istihbarat ve diplomasi boyutunda da yeni risk ve fırsatlar barındırmıştır (Öğütçü, 2025). Zengezur koridorunun bir ABD-İsrail girişimi olduğu dillendirilmiştir. Kafkasların güneyi ile yani İran ile Kafkasların kuzeyi, kuzeyindeki Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan, Rusya arasındaki ilişkileri irtibatı kesmiş bu yönüyle Washington-Tel Aviv projesi olduğu belirtilmiştir (Odatv, 2025). Enerjisinin yüzde yirmi beşi Orta Asya’dan geri kalanı ise Azerbaycan’dan gelen İsrail’e TRIPP güven sağlamıştır. Tel Aviv’in bu koridora bağlanması Irak ve Suriye hatları ile birleştiğinde mevcut dengeyi lehine çevirmiştir. İsrail’in gaz sahaları Exxon Mobil ile birlikte Zengezur’un enerji ve transit operasyonlarında rol oynaması beklenen SOCAR ile ortaklık kurmuştur (Talebi, 2025).

Mehmet Ali Güller, koridorun Azerbaycan ve Hazar Denizi’nden Avrupa’ya Suriye’ye ve İsrail’e petrol ve doğal gaz taşıyacağını ve İsrail işgalini Kafkasya, Körfez ve Doğu Akdeniz için önemli bir enerji merkezi haline getireceğini belirtmiştir. Güller’e göre TRIPP, yaklaşan büyük savaş için inşa edilmiş emperyalist bir barış köprüsünden başka bir şey olmamıştır. Yalçın Bayer ise kimilerine göre Türkiye’nin doğu sınırına doğrultulmuş bir ABD silahı - Ankara’ya katılımı olmadan kurulmuş bir tuzak olduğunu kaydetmiştir (Noureddine, 2025). Türkiye, bu süreci jeopolitik ve jeoekonomik hassasiyetleri göz önünde tutarak ve stratejik özerkliğini koruyarak, bölgeyle uyumlu bir denge politikası izleyerek yönetmek zorunda kalmıştır (Yılmaz ve Yıldırım, 2025).

Ankara, Temmuz 2025’te Japonya’nın MUFG Bankası İsveç’in EKN’si ve Avusturya’nın OeKB ihracat kredi kuruluşları ile İslam Kalkınma Bankasının bir biriminin de aralarında olduğu bir grup kredi kuruluşundan iki milyar dört yüz milyon avro tutarında yeşil finansman sağlamıştır (Dailysabah, 2025). Kars-Iğdır demiryolu hattının 2029 yılı sonunda tamamlanması planlanmıştır (Hürriyetdailynews, 2025). Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, hattın

tamamlanmasının ardından Azerbaycan'ın Türkiye'nin Güney Doğu ve Akdeniz'e bağlanacağını, Hazar Denizi havzası ile Akdeniz havzasını birbirine bağlayacağını altını çizmiştir (İletişim, 2025). Erdoğan, 25 Ağustos 2025 tarihinde açıklamasında Zengezur koridorunun Türkiye tarafı Kars-Iğdır demiryolu hattının iki yüz yirmi dört kilometre uzunluğunda ve beş buçuk milyon yolcu ile on beş milyon ton yük taşıma kapasitesine haiz olacağını bildirmiştir. Zengezur koridorunun hayata geçirilmesi ile Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki ekonomik iş birliğini artıracığını belirtmiştir (Caucasuswatch, 2025). Dört ülkenin kavşak noktasını oluşturan Zengezur koridoru, uzun vadede kalıcı barış ve istikrara imkân vermesi bakımından oldukça önem arz etmiştir (Üste ve Aydın, 2022, s. 272). Çin'in Kuşak Yol Girişimi açısından da koridor, süre ve maliyet bakımından büyük avantaj sağlamaktadır. Orta Koridor ile Çin, AB pazarıyla birleşecektir. Bakü-Tiflis-Kars Demir İpek Yolu, koridorun önemli bir kısmı olmuştur (Özsoy, 2024, s. 152). Hatta yapılan önemli iyileştirmelerle yıllık kapasitesi bir milyon tondan beş milyon tona çıkarılmış olup 2030'a kadar kapasitesinin üç katından fazla artırılması hedeflenmiştir (Aze.media, 2025).

Zengezur koridorunun açılması Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki diplomatik ilişkilerin gelişmesi açısından da önemlidir. Üç devlet arasında herkesin kazandığı karşılıklı bağımlılık olabilecektir. Ermenistan, Türkiye üzerinden Batı pazarlarına açılabilecektir (Gökbel ve Aghaddinli, 2023, s. 68). 15 Ocak 2025 tarihinde Ermenistan ile ABD arasında imzalanan "Stratejik Ortaklık Anlaşması" ve AB ile gelişen ilişkiler, Ermenistan'ı Rusya'dan uzaklaştırmıştır (Valiyev, 2025). İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nda Rusya, Ermenistan'a destek vermeyerek Paşinyan'ın dış politika tercihini onaylamadığını göstermiştir. Rusya'nın savaştaki tarafsız ve etkisiz tutumu Azerbaycan'a avantaj sağlamıştır. Mart 2024'te NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in Güney Kafkasya ziyareti de Ermenistan'ın dış politika eksen kayması olarak algılanmıştır (Dw.com, 2024). Öte yandan TRIPP, Azerbaycan ile Rusya arasında eşi benzeri görülmemiş gerginliklerin yaşandığı bir dönemde gündeme gelmesinin de tesadüf olmadığı dillendirilmiştir (Shamilzade, 2025).

Ermenistan, Zengezur koridoruna karşı "Barış Kavşağı" projesini açıklamıştır. Barış Kavşağı'na göre, Türkiye ile Azerbaycan arasında demiryolu ve karayolu bağlantısıyla ticaret akışı sağlanacaktır. Böylelikle Azerbaycan'ın Nahcivan ile bağlantısı kurulacaktır (Gürkan, 2023). Lakin Ermenistan dışında bölgedeki ülkelerin bu projeye ihtiyacı olmadığına ilişkin ortak bir kanaat belirlemiştir (Dumlu ve Şahin, 2024, s. 183). Azerbaycan ile Türkiye ilişkileri dil, din ve etnik köken bakımından tarihsel kökleri derinlere inmektedir. Azerbaycan'ın jeopolitik ve jeostratejik konumu Türkiye için olduğu kadar Türkiye'nin coğrafi konumu da Azerbaycan için önemlidir. Türkiye'nin Türk dünyasına giriş kapısı Azerbaycan, Azerbaycan'ın Batı dünyasına giriş kapısı da Türkiye'dir (Ekşi, 2009, s. 107).

Zengezur koridoru Azerbaycan üzerinde Orta Asya ve Çin bağlantısını daha kısa sürede sağlayacaktır. Koridor faaliyete başladığında yolculuk süresi yaklaşık yüzde yirmi beş daha kısalmaktadır. Bu duruma bağlı olarak yakıt tasarrufu da sağlanacaktır. Ayrıca güzergâh üzerindeki devletlerin sınır kapılarındaki gümrük işlemleri göz önüne alındığında bekleme süresi daha azalacaktır (Tütünsatar, 2022, s. 73).

Tablo 1. Zengezur Koridorunun Olası Etkileri

<i>Diplomatik İlişkiler Açısından</i>	<i>Ulaşım Bağlantısı Açısından</i>	<i>Olası Ekonomik Etkileri Açısından</i>	<i>Küresel Ticaret Etkileri Açısından</i>
Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki diplomatik ilişkileri barış yoluyla güçlendirebilir	Avrupa-Asya-Türkistan (Orta Asya) arasındaki kara ve demir yolu güzergâhlarını çeşitlendirebilir	Avrupa'nın Rus enerjisine bağımlılığı azalabilir	Proje Çin'in Kuşak ve Yol girişimi çerçevesinde stratejik bir girişim olabilir; ancak ABD'nin kontrolü gibi konular gelecekte sorunlara yol açabilir
Türkiye-Ermenistan ilişkilerini iyileştirebilir	Türk dünyası, Türkiye aracılığıyla doğrudan Avrupa'ya bağlanabilir	İran ve Rusya'nın bölgesel ticaret üzerindeki etkisi azalabilir	Avrupa'ya giden ticaret yolları çeşitlenebilir, tarihi İpek Yolu'nda olduğu gibi kültürel ve ekonomik çeşitliliğin yeniden artması, bölgenin refah seviyesinin yükselmesi
Ermenistan'ın Batı ile yaklaşmasını daha da ileriye taşıyabilir	Kazakistan ve diğer bölge ülkelerinden gelen enerji kaynaklarının Hazar üzerinden taşınması artırılabilir	Gelecek istikrarla bölgesel yatırımlar çeşitlenebilir ve ticaret canlanabilir	Bölgesel güç dengeleri iş birliği içinde yönetilirse istikrar ve refah artabilir; aksi takdirde Rusya, Çin, ABD ve İran'ın müdahaleleri bölgeyi yeni bir çatışma alanına dönüştürebilir
Azerbaycan'ın İsrail ve ABD ile ilişkilerini derinleştirebilir			

Kaynak: Sağlam, A. (2025, September 12). "The Zangezur Corridor: Historical Background, Current Dynamics and Future Perspectives", <https://www.uzdaily.uz/en/the-zangezur-corridor-historical-background-current-dynamics-and-future-perspectives/>, (Erişim Tarihi: 19.09.2025).

Zengezur koridoru ile İran'ın bölgesel ticaret üzerindeki etkisinin azalacağı öngörülmüşken Tahran, Aras koridoru ile bu durumun önüne geçmeye çabalamıştır.

2.ARAS KORİDORU

Mart 2022'de Azerbaycan ile İran, Azerbaycan'ın Doğu Zengezur ekonomik bölgesi ile Nahcivan Özerk Cumhuriyeti arasında İran toprakları üzerinden geçecek yeni ulaştırma bağlantılarının kurulmasına dair mutabakat zaptı imzalamıştır. Zapta istinaden Aras nehri üzerinde köprüler ve ulaşım-enerji iletim altyapısının yapılması planlanmıştır (Özsoy, 2024, s. 151). Aras koridoru güzergâhı İran'ın Doğu Azerbaycan eyaletinden geçerek Zengilan Bölgesi'nin güneybatı köşesindeki Ağbend köyünü Güney Nahcivan'daki Ordubad şehrine bağlaması planlanmıştır. Bu koridor Ermenistan'ı devre dışı bırakmıştır. Elli beş kilometrelik kara ve demiryolu güzergâhında Aras Nehri üzerinde iki demiryolu, bir kara yolu köprüsü olmak üzere üç köprü'nün inşa edilmesi hesaplanmıştır (Kaleji, 2024).

İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nda Azerbaycan'ın kazanan taraf olması İran'ın dış politika tercihlerinde değişikliğe neden olmuştur. Özellikle üçlü mutabakat neticesinde Zengezur koridorunun açılmasının planlanması İran'ı yeni alternatifler bulmaya itmiştir. İran, Azerbaycan ile Aras koridorunun açılması için mutabakat imzalamıştır. Mutabakata göre Karabağ'dan İran'a köprü

yapılması kararlaştırılmıştır. Böylelikle Azerbaycan ile Nahcivan ve Azerbaycan ile İran arasında ulaşım sağlanmış olacaktır. Yapımı tasarlanan projenin 2026'da bitirilmesi düşünülmektedir (Çağrı, 2024). 7 Ekim 2023 tarihinde Tahran ve Bakü, Aras Demiryolu koridoru inşaatına dair idari toplantı belgelerini imzalamıştır. Yüz yedi kilometre uzunluğundaki demiryolunun Doğu Azerbaycan'ın kuzeyindeki Culfa şehrinden başlayarak bir köprüyle Azerbaycan'daki Ağbend'e bağlanması planlanmıştır (Tr.İrna.ir, 2024a). Aras Transit Koridoru projesi (Ağbend-Kelale-Culfa) Avrupa'dan Azerbaycan'a ve tersine mal transitini ve ihracatını hızlandıran bir projedir. Aralık 2024 itibariyle yüzde on beş fiziksel ilerleme kaydedilmiştir (Tr.irna.ir, 2024b). Koridor, esasında son yirmi senede Nahcivan ile Azerbaycan arasında hizmet veren ve 2020 Karabağ Savaşı'nın sonlanması akabinde genişletilmeye çalışılan bir yoldur (Tasnimnews, 2024). Aras koridorunun Zengezur'un göreceği işlevi yerine getiremeyeceği düşünülmektedir. Nahcivan, zaten günümüzde de Azerbaycan'a İran üzerinden ulaşmaktadır. Aras koridoru ile yalnızca mesafe kısalmış olacaktır (Türkoğlu, 2024).

Harita 3. Aras Koridoru

Kaynak: Öhmədoğlu, M. (2025, 31 Temmuz). “Araz Koridoru”nun Yüz İllik İcarəsi “Tramp Koridoru”na Ehtiyacı Aradan Galdırır”, https://www.xezernews.az/index.php/sodziety/77-news/muesahib/2001-din-lae-vaekil-aras-nda-zhalmazhal-vaekilin-iki-nazirliya-zharsh-pul-taelaebi.html?name=xeber&news_id=109723, (Erişim Tarihi: 13.09.2025).

İran açısından Ermenistan yalnızca Kafkasya'ya giriş değil Karadeniz'e erişim bakımından da önem taşımıştır. Aras koridoru, İran'ın Türkiye-Orta Asya arasındaki güzergâh konumunu güçlendirmiştir. Ayrıca İranlıların hayalindeki yirmi iki senelik Uluslararası Kuzey-Güney ulaşım koridoruna yeni bir kol eklemiştir. Öte yandan Türkiye'nin Irak ile geliştirmeye çalıştığı “Kalkınma Yolu” Aras koridoruna rekabet teşkil etmiştir (Taştekin, 2024).

Çin'in Kuşak Yol Girişimi için Zengezur koridoru önemli iken İran tarafından ortaya atılan Aras koridoru, Orta koridora bağlanabilmektedir. Lakin Aras koridoruna ilişkin herhangi bir uluslararası anlaşma mevcut değildir, sadece İran ile Azerbaycan arasında bir mutabakat zaptı vardır.

İster Zengezur koridoru ister Aras koridoru olsun Çin, Orta koridora iki hatttan da bağlanabilmektedir (Dumlu ve Şahin, 2024, s. 179).

SONUÇ

Güney Kafkasya, Asya ile Avrupa'nın ulaşım noktasıdır. Güney Kafkasya jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik önemi nedeniyle bölge dışı güçlerin nüfuz mücadelesine sahne olmuştur. Bölgede ABD, Rusya, Çin, AB, İran ve Türkiye bölge dışı güçler olarak bölge sorunları ile yakından ilgilenmiştir. Azerbaycan ile Ermenistan arasında İkinci Dağlık Karabağ Savaşı sonucu varılan mutabakata göre Zengezur koridorunun açılması planlanmıştır. Zengezur koridoru ilk mutabakat anlaşmasında Rusya bölgede güçlü iken TRIPP anlaşması ile ABD öne geçmiştir. Bu durumun oluşmasında Ermenistan Başbakanı Paşinyan'ın AB ve ABD yanlısı dış politika tutumu etkili olmuştur. Amerika'nın bölgeye gelmesi İran, Rusya ve Çin tarafından ulusal güvenlik ve ulusal çıkar kaygılarını artırmıştır. ABD'nin Zengezur koridorunu işletme hakkını alması Çin'in Kuşak Yol Girişimi'ni stratejik açıdan tehlikeye sokmuştur. İran, Zengezur koridoruna alternatif olarak Aras koridorunun açılmasını teklif etmişse de neticede ABD Zengezur koridorunun işletim hakkını doksan dokuz yıllığına almıştır. İran'ın sürekli Batı destekli ekonomik ve siyasi ambargoya maruz kalması Aras koridorunun Zengezur koridoruna alternatif olmasını sağlamayacağını göstermiştir.

Sonuç olarak, "H1: ABD'nin Zengezur koridor üzerindeki etkisi sadece ekonomik bir girişim değil aynı zamanda Çin'in Kuşak ve Yol Girişimini kontrol altında tutmaya, Rusya'nın Güney Kafkasya'daki tekeli sona erdirmeye ve İran'ın bölgesel manevra alanını kısıtlamaya yönelik stratejik bir hamle olmuş ve Amerika'ya bölgede kalıcı bir dayanak teşkil etmiştir" ve "H2: Zengezur koridorunun anlaşmasının arka planında Azerbaycan'ın stratejik ortağı İsrail ve ABD'deki etkili Yahudi lobisinin güçlü varlığı etkili olmuş ve Azerbaycan-Ermenistan-Türkiye-Suriye-İsrail hattında Kafkaslardan Doğu Akdeniz'e dek yeni bir jeopolitik eksen oluşmuştur" hipotezleri doğrulanmıştır

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar(lar), bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayımlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, iki yazarlı olup yazarın katkı oranı %50'dir.

Etik Kurul İzni

Çalışma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalardandır.

KAYNAKÇA

- Aguiar, P. (2025, September 18). *The Zangezur Corridor: A Key Trade Link in the South Caucasus*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.geopoliticalmonitor.com/the-zangezur-corridor-a-key-trade-link-in-the-south-caucasus/>
- Aze.media, (2025, September 11). *Zangezur Corridor: New Artery for Growth, Connectivity in Caucasus*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://aze.media/zangezur-corridor-new-artery-for-growth-connectivity-in-caucasus/>
- BBC, (2025, Ağustos 10). *Azerbaycan ve Ermenistan Neden Barış Anlaşması Yerine Sadece Deklarasyon İmzaladı?* Erişim Tarihi: 05.09.2025, https://www.bbc.com/turkce/articles/cvg37708x4do?at_ptr_name=facebook_page&at_medium=social&at_link_type=web_link&at_bbc_team=editorial&at_campaign_type=owned&at_link_origin=bbc_news_turkce_servisi&at_format=image&at_campaign=Social_Flow&at_link_id=D16550
- BBC, (2025, Ağustos 22). *Zengezur Koridoru Hakkında Neler Biliniyor?* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.bbc.com/turkce/articles/c5yp2kw3142o>
- Bozkuş, Y. (2025, Ağustos 12). *Zengezur Koridoru'ndan Trump Rotası'na Güney Kafkasya'da Yeni Bir Dönem Başlıyor*. Erişim Tarihi: 17.08.2025, <https://fikirturu.com/jeo-politika/zengezur-koridorundan-trump-rotasina/>
- Caner, M. (2025, September 3). *From Confrontation to Caution: Where Will the Zangezur Corridor Take Iran?* Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.setav.org/en/from-confrontation-to-caution-where-will-the-zangezur-corridor-take-iran>
- Caucasuswatch.de, (2025, August 26). *Erdogan Highlights Zangezur Corridor as Key Peace Project*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://caucasuswatch.de/en/news/erdogan-highlights-zangezur-corridor-as-key-peace-project.html>
- Çağrı, E. (2024, Nisan 28). *Zengezur'a Alternatif Aras Koridoru*. Erişim Tarihi: 23.09.2025, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/kose-yazilari/prof-dr-cagri-erhan/zengezura-alternatif-aras-koridoru-643017>
- Dailysabah, (2025, August 27). *Türkiye's Kalyon to link Asia, Europe with Zangezur Corridor Railway*. Erişim Tarihi: 18.09.2025, <https://www.dailysabah.com/business/economy/turkiyes-kalyon-to-link-asia-europe-with-zangezur-corridor-railway>
- Diş, A. (2025, Eylül 2). *Rus Basını: Türkiye'nin Ekmeğine Yağ Süren Nikol Paşinyan, Ülkesini Şimdi Kime Satacak? Ermeni Tarihinin En Acı Sayfası*. Erişim Tarihi: 04.09.2025,

<https://www.trhaber.com/dunya/rus-basini-turkiye-nin-ekmegine-yag-suren-nikol-pasinyan-ulkisini-simdi-kime-satacak-h934550.html>

Dumlu, H., & Şahin, G. (2024). Zengezur Koridoru ve Alternatif Çözümler: Türkiye İçin Riskler, Tehditler ve Fırsatlar. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 13(2), s. 169-194. <https://doi.org/10.26650/jes.2024.1488591>

Dw.com, (2024, Mart 19). *NATO'dan Güney Kafkasya'da Gövde Gösterisi*. Erişim Tarihi: 08.08.2025, <https://www.dw.com/tr/natodan-g%C3%BCney-kafkasyada-g%C3%B6vde-g%C3%B6sterisi/a-68615874>

Öhmədoğlu, M. (31 Temmuz 2025). Araz Koridoru'nun Yüz İllik İcarəsi "Tramp Koridoru"na Ehtiyacı Aradan Galdırır, https://www.xezernews.az/index.php/sodziety/77-news/muesahib/2001-din-lae-vaekil-aras-nda-zhalmazhal-vaekilin-iki-nazirliya-zharsh-pul-taelaebi.html?name=xeber&news_id=109723.

Ekonomigazetesi. (9 Kasım 2023). Zengezur Koridoru ile Orta Asya'nın Hammadde Stokları Türkiye'ye Akacak", <https://www.ekonomigazetesi.com/sector-haberleri/lojistik/zengezur-koridoru-ile-orta-asyanin-hammadde-stoklari-turkiyeye-akacak-23802/>.

Ekşi, M. (2009). Türkiye-Azerbaycan İlişkileri: Söylemden Reelpolitige. *Avrasya Etüdləri*, 36, s. 95-112.

Eureporter.co, (2025, September 9). *Geopolitical and Geoeconomic Benefits of Opening the Zangezur Corridor (TRİPP)*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.eureporter.co/world/south-caucasus/2025/09/09/geopolitical-and-geoeconomic-benefits-of-opening-the-zangezur-corridor-tripp/>

Gawliczek, P., & Iskandarov, K. (2023). The Zangezur Corridor as part of the Global Transport Route (against the backdrop of power games in the South Caucasus region), *Security and Defence Quarterly*, 41(1), s. 36–53. doi: 10.35467/sdq/161993

Gelir, K., & Saygılı, H. (2024). Türk Dünyasının Boğazındaki İlmiğin Hikayesi: Zengezur Koridoru. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11(4), s. 2056-2076. <https://doi.org/10.46868/atdd.2024.692>

Gökbel, A., & Aghaddinli, M. (2023). Karabağ Sorunu İçerisinde Zengezur' un Yeri ve Önemi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), s. 56-71.

Guliyev, V. (2025, August 5). *Zangezur Corridor Emerges as Key to Azerbaijan-Armenia Reconciliation*. Erişim Tarihi: 18.09.2025, <https://moderndiplomacy.eu/2025/08/05/zangezur-corridor-emerges-as-key-to-azerbaijan-armenia-reconciliation/>

Günaydın, C. (2020, Mart 9). Kuşak-Yol Orta Koridoru İpek Yoluna Can Suyu Verecektir,

Sahipkiran Stratejik Araştırma Merkezi, Erişim Tarihi: 01.04.2026,
<https://www.sahipkiran.org.tr/kusak-yol-orta-koridoru/>

Gürkan, M. (2023, Kasım 23). *Azerbaycan, Ermenistan ve Türkiye, Barış Kavşağı'nda Buluşabilecek mi?* Erişim Tarihi: 23.09.2025, <https://www.tamgaturk.com/yazarlar/mertcan-gurkan/azerbaycan-ermenistan-ve-turkiye-baris-kavsagi-nda-bulusabilecek-mi/17681/>

Haberler, (2025, Ağustos 9). *İran'dan Trump'a Zengezur Tehdidi: Paralı Askerleri İçin Bir Mezarlık Olacak.* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.haberler.com/politika/iran-dan-trump-a-sert-tepki-zengezur-koridoru-kiralanamaz-18931905-haberi/>

Hurriyetdailynews, (2025, August 22). *Türkiye Launches Key Railway Project Tied to Zangezur Corridor.* Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.hurriyetdailynews.com/turkiye-launches-key-railway-project-tied-to-zangezur-corridor-212783>

İnaç, H., & Teryaki, E. (2025). İran'ın Gözünden Zengezur Koridoru: Bölgesel Dengeler ve Gelecek Senaryoları, *Evliya Çelebi Siyasal Bilimler Dergisi*, (2), s. 24-30

İletişim, (2025, Ağustos 25). *Türkiye Kuzeydoğu Demir Yolu İçin Temel Attı: Nahçıvan'a Uzanacak Hat Zengezur Koridoru'nun Parçası Olacak (ÇİN).* Erişim Tarihi: 20.09.2025, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiye-kuzeydogu-demir-yolu-icin-temel-atti-nahcivana-uzanacak-hat-zengezur-koridorunun-parcasi-olacak-cin

Kaleji, V. (2024, February 6). *Is the Aras Corridor an Alternative to Zangezur?* Erişim Tarihi: 12.09.2025, <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13788-is-the-aras-corridor-an-alternative-to-zangezur?>

Karabulut, K., & Aydın, B., & Karabulut, D. (2024). Zengezur Koridoru ve Kars-Iğdır-Nahcivan Demiryolunun Sosyo-Ekonomik Etkileri. (A. Dikmen Ed.), *Zengezur Koridoru: Türkiye-Azerbaycan-Nahcivan Ekonomik, Dış Ticaret ve Lojistik Bağlantıları* (s. 155-172). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Kepekçi, A. (2025). *Zengezur Koridoru: 21. Yüzyılın Bağdat Demiryolu mu?* Erişim Tarihi: 12.09.2025, <https://www.ahmethamdikepekci.com/zengezur-koridoru-21-yuzyilin-bagdat-demiryolu-mu>

Koolae, E., & Rashidi, A. (2024, February). The Zangezur Corridor and Threats to The Interests of The Islamic Republic of Iran in The South Caucasus. *Caucasus Analytical Digest* (136), s. 3-6.

Memmedov, A., & Hasanoğlu, M. (2023). Hazar Denizi'nden Akdeniz'e Zengezur Koridoru. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(2), s. 334-344. <https://doi.org/10.33712/mana.1305013>

Nalçacı, E. (2025, Eylül 20). *Emperyalizmin Düğümleri: Zengezur Koridoru.* Erişim Tarihi: 21.09.2025, <https://haber.sol.org.tr/yazarlar/erhan-nalcaci/emperyalizmin-dugumleri-zengezur-koridoru-401406>

- Noureddine, M. (2025, August 13). *Zangezur Corridor Agreement: US Road to the Caucasus*. Erişim Tarihi: 16.09.2025, <https://en.al-akhbar.com/news/zangezur-corridor-agreement--us-road-to-the-caucasus>
- Nurlu, H. (2025, September 4). *Zangezur Corridor a Century-Long Artery Between Rivalry and Resilience*. Erişim Tarihi: 18.09.2025, <https://www.trtworld.com/article/2859d3513152>
- Odatv, (2025, Ağustos 10). *Zengezur Koridoru Kime Yararlı Kime Zararlı*. Erişim Tarihi: 12.09.2025, <https://www.odatv.com/guncel/zengezur-koridoru-kime-yararli-kime-zararli-120110317>
- Odatv, (2025, Ağustos 12). *Günler Geçti Erdoğan Ne Mesaj Verdi: Zengezur Koridoru İçin Kim Ne Dedi?* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.odatv.com/siyaset/gunler-gecti-cumhurbaskani-erdogan-sessiz-zengezur-koridoru-icin-kim-ne-dedi-120110632>
- Öğütçü, M. (2025, Ağustos 13). *Zengezur Koridoru: Barışa Açılan Kapı mı, Yeni Satranç Tahtası mı?* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.forbes.com.tr/makale/zengezur-koridoru-baris-acilan-kapi-mi-yeni-satranc-tahtasi-mi>
- Özsoy, B. (2024). Azerbaycan'ın Ulaşım Hatları Politikası ve Zengezur Koridoru. *Asya Studies*, 8(29), s. 143-156.
- Rehimov, R. (2025, Ağustos 27). *Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Zengezur Koridoru'nu Değerlendirdi: Bu Hattan Tüm Bölge Kazançlı Çıkacak*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/azerbaycan-cumhurbaskani-aliev-zengezur-koridorunu-degerlendirdi-bu-hattan-tum-bolge-kazancli-cikacak/3670400>
- Researchcentre, (2025, August 22). *Zangezur Corridor The Strip of Land Reshaping South Caucasus Geopolitics*. Erişim Tarihi: 14.09.2025, <https://researchcentre.trtworld.com/publications/analysis/zangezur-corridor-the-strip-of-land-reshaping-south-caucasus-geopolitics/>
- Sadık, R. (2025, Ağustos 4). *Zengezur Koridoru'na ABD Şirketi mi?* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://fikirturu.com/jeo-politika/zengezur-koridoruna-abd-sirketi-mi/>
- Sağlam, A. (2025, September 12). *The Zangezur Corridor: Historical Background, Current Dynamics and Future Perspectives*, Erişim Tarihi: 14.09.2025, <https://www.uzdaily.uz/en/the-zangezur-corridor-historical-background-current-dynamics-and-future-perspectives/>.
- SDE, (2020, Kasım 11). *Azerbaycan-Ermenistan Anlaşmasının Tam Metni*. Erişim Tarihi: 22.09.2025, Stratejik Düşünce Enstitüsü: <https://www.sde.org.tr/asya/azerbaycan-ermenistan-anlasmasinin-tam-metni-haberi-20029>
- Shamilzade, E. (2025, July 3). *Zangezur Corridor through Armenia Back in the Spotlight: US Plan and Azerbaijan-Russia Tensions*. Erişim Tarihi: 16.09.2025, <https://jam-news.net/zangezur-corridor-through-armenia-back-in-the-spotlight-us-plan-and-azerbaijan-russia-tensions/>

- Talebi, R. (2025, Ağust 11). *Zangezur Corridor from Another Perspective: Iran Lost to Its Own Policies*. Erişim Tarihi: 16.09.2025, <https://daktilo1984.com/d84intelligence/zangezur-corridor-from-another-perspective-iran-lost-to-its-own-policies/>
- Tasnimnews, (2024, Eylül 14). *İran'ın Güney Kafkasya İçin Aras Koridoru Çalışmaları Devam Ediyor*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.tasnimnews.com/tr/news/2024/09/14/3158200/iran-%C4%B1n-g%C3%BCney-kafkasya-i%C3%A7in-aras-koridoru-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1-devam-ediyor>
- Taştekin, F. (2024, Nisan 7). *Zengezur Olmadı, Aras Verelim!* Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.gazeteduvar.com.tr/zengezur-olmadi-aras-verelim-makale-1682550>
- Toğa, O. (2025, August 13). *The Zangezur Corridor and Iran's Strategic Calculus: Who Says What Inside Iran?* Erişim Tarihi: 19.09.2025, https://www.iramcenter.org/en/the-zangezur-corridor-and-irans-strategic-calculus-who-says-what-inside-iran_en-2660
- Tr.irna.ir, (2024a, Mayıs 19). *Cumhurbaşkanı Reisi'den Aras Koridoru'nu Ziyaret*. Erişim Tarihi: 02.09. 2025, <https://tr.irna.ir/news/85481992/Cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1-Reisi-den-Aras-Koridorunu-ziyaret>
- Tr.irna.ir, (2024b, Aralık 25). *Aras Transit Koridoru*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://tr.irna.ir/photo/85700831/Aras-Transit-Koridoru>
- TRT Avaz. (2025, Eylül 15). *Ak Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Zorlu Zengezur Koridoru'nun Önemini Vurguladı*. Erişim Tarihi: 20.09.2025, <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/turkistandan/ak-parti-turk-devletleri-ile-iliskiler-baskani-zorlu-zengezur-koridorunun-onemi/68c7f0e1800ed5534eef5197>
- Türkiye, (2024, Nisan 28). *Zengezur'a Alternatif Aras Koridoru*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/kose-yazilari/prof-dr-cagri-erhan/zengezura-alternatif-aras-koridoru-643017>
- Türkoğlu, E. (2024, Temmuz 17). *Zengezur Koridorunda ve Kalkınma Yolunda Son Durum*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, https://www.habererk.com/makale/zengezur-koridorunda-ve-kalkinma-yolunda-son-durum_257685/
- Tütünsatar, A. (2022). Zengezur Koridoru'nun Uluslararası Ticaret Politikası ve Lojistik Açından Önemi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), s. 66-74.
- Umarova, N. (2024, July 11). On the Prospects of the Zangezur Corridor for Central Asia. Erişim Tarihi: 12.09.2025, https://www-caspianpolicy-org.translate.google/research/category/on-the-prospects-of-the-zangezur-corridor-for-central-asia?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_hist=true
- Uren, Ç. (2025, Ağustos 8). *Zengezur'dan Trump Rotası'na: Yeni Koridor Türkiye ve Dünyayı Nasıl etkileyecek*. Erişim Tarihi: 20.09.2025, <https://tr.euronews.com/2025/08/08/zengezurdan-trump-rotasina-yeni-koridor-turkiye-ve-dunyayi-nasil-etkileyecek>

- Üste, A., & Aydın, U. (2022). Güney Kafkaslarda Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi Bağlamında Zengezur Koridoru'nun Önemi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(Özel Sayı), s. 261-274.
- Vaisman, A. (2025, October 9). *Israeli Interests in the Caucasus: The Zangezur Corridor*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.jns.org/israeli-interests-in-the-caucasus-the-zangezur-corridor/>
- Valiyev, C. (2025, Ocak 29). *ABD-Ermenistan "Stratejik Ortaklığı" Ne vadediyor?* Erişim Tarihi: 23.09.2025, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/abd-ermenistan-stratejik-ortakligi-ne-vadediyor/3465298>
- Winston, A. (2025, August 11). *Why Iran Sees the Zangezur Corridor Between Armenia-Azerbaijan as an Existential Threat Analysis*. Erişim Tarihi: 19.09.2025, <https://www.jpost.com/middle-east/iran-news/article-863925>
- Yenişafak, (2025, Ağustos 8). *İran'dan Zengezur Hamlesi: Birdi İki Oldu*. Erişim Tarihi: 02.09.2025, <https://www.yenisafak.com/dunya/irandan-zengezur-hamlesi-birdi-iki-oldu-4737514>
- Yılmaz, E., & Yıldırım, E. (2025, August 15). *Türkiye Poised to Become Global Supply Chain Hub With Zangezur Corridor Opening*. Erişim Tarihi: 18.09.2025, <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/turkiye-poised-to-become-global-supply-chain-hub-with-zangezur-corridor-opening/3660784>